

S Ü M E G I S A L Á T A

2004 JÚNIUS

Sok szeretettel köszöntöm a kedves túratársakat a LI. Országos Vasutas Természetjáró Találkozó alkalmából. Mi az MVSC részéről „szokásos” alkalmi kiadványunkkal kedveskedünk Nektek.

Amikor „anno” Bükkszentkereszten megjelent az első „Saláta” mi magunk sem hittük, hogy egyszer jubilálni fogunk. Bizony ez már ÖTÖDIK SALÁTA. Ezúttal inkább hozott anyagból válogattunk. Remélem sokat segíünk ennek a városnak és környékének a megismerésében.

Mindenkinek jó túrázást , szórakozást, és olvasgatást kívánunk !

Bartók Julianna (MSC)

TARTALOM	
	<i>Sümege</i>
	<i>Sümege múltja</i>
	<i>A Sümegei vár</i>
	<i>Nevezetességek</i>
	<i>Arcképcsarnok</i>
	<i>Jeles napok</i>
	<i>Kampánybeszéd</i>

SÜMEG

A Bakony délnyugati csücskén, a Keszthelyi-hegységet a Kisalfölddel és a Tapolcai-medencével összekapcsoló völgyben fekszik Sümege. A várost könnyen meg lehet közelíteni úgy a Balaton északi partjáról, mint Zalaegerszeg, Győr, Veszprém irányából.

Sümege határában őskori kovakőbányát (ma természetvédelmi terület és múzeum), római kori települést és ókeresztény bazilikát tártak fel. Országosan ismert várát, a tatárjárást követően IV. Béla király kezdte el építtetni, amelyet a következő évszázadokban a veszprémi püspökök egészítették ki. A XVI. század folyamán, Fehérvár és Veszprém török kézre kerülésével Sümege vára Dunántúl egyik legfontosabb központjává vált. A Rákóczi vezette szabadságharc leverése után az osztrákok felgyújtották és részben lerombolták.

1656 és 1658 között Széchenyi György püspök kőfalakkal kerítette be Sümege városát. Az egykor 1100 méter hosszú, bástyákkal megerősített kőfalak egy része ma is látható. E falakon belül, a XVIII. század folyamán épült ki az ún. nemesi belváros. Keleti határát a Várhegy meredek oldala zárja. Központjában az 1649 után épített és 1724-1733 között jelentősen kibővített ferences templom és kolostor, valamint az 1748-1753 között Padányi Bíró Márton veszprémi püspöki palota épületei állnak. Ezt övezi félkör formájában a belváros, mindössze két kis utcából és három térből álló területe. Itt áll Kisfaludy Sándor (1772-1844) költő szülőháza, amely ma a Városi Múzeumnak ad otthont.

A belvárostól keletre, a XVI. század folyamán alakult ki az akkori jobbágyság városrésze, a Tokaj. Északi határában, a várba felvezető út lábánál áll a XVIII. században épített várírálló, területén egy idegenforgalmi lovas központ működik. Egyik helyiségében Huszármúzeum látható. A belvárostól nyugatra, a középkori alapokon fejlődő ún. Tizenhárom Város városrészben áll a Padányi püspök által 1756 és 1759 között építtetett és az osztrák származású Franz Anton Maulbertsch freskóival díszített plébániatemplom, a hazai barokk művészet egyik legismertebb alkotása.

Sümege festői pontján találjuk a város temetőjét. Az 1816-ban épült temetőkápolna körül késő barokk, empire, copf és klasszicista síremlékek sora őrzi a Kisfaludyak, Darnayak, Eitnerek, Ramasetterek, Bogyaiak, Csehek stb. nemesek, mesteremberek és egyszerű polgárok emlékét.

SÜMEG MÚLTJA

Sümege a Balatontól mindössze 20km-re, a Bakony hegység délnyugati sarkában helyezkedik el. A város utcái a várhegy meredek oldalait fogják körül. Sümege és környéke korai idők óta lakott terület volt. Bronz-kori sírok, kőbalták és egyéb eszközök, temetkezési urnák, valamint egy késő bronzkori település nyomai tanúskodnak mindenről. A rómaiak is jól érezhették magukat a Sümege környéki tájon. A 19. század végén egy katonai táborhelyet (castrumot), római lakóházakat és egy háromhajós templom maradványait tárták fel. A tatárjárás szörnyű pusztításait követően, a 13. század derekán, az ország területén erődítmények építéséhez kezdtek. Valószínű, hogy a sümegei várat is ekkor kezdték el építeni. 1342-ben a vár és a hozzá tartozó területek a veszprémi püspökség tulajdonába jutottak. Ettől kezdve a bevételek Veszprém püspökét illették. Az erődítmény lábánál elhelyezkedő települést a 15. században már mezővárosként említik. A mai plébánia-templom helyén ekkor a Szent Katalin templom állt. Veszprém törökök által történt meghódítását követően, 1553-tól Sümege a püspökség egyetlen biztos székhelye maradt. Városi kiváltságokat 1643-ban kapott. Ezek az előjogok élénk gazdasági tevékenységet váltottak ki a városban. Városhatárt emeltek, kézművesek és nemesek költöztek Sümegegre. A ferencesek részére kolostort, majd templomot építettek. A városka életét jólét és élénk szellemi tevékenység töltötte ki.

1700-ban egy pusztító erejű tűzvész szinte az egész várost megsemmisítette. Korabeli iratok igazolják, hogy a tűzvész csak a Ferencesek kolostorát és négy, téglából és kőből épült házat kímélt meg. Ezért a városhatáron belül az újjáépítés során csak kőházak építését engedélyezték, megelőzve azt, hogy hasonló katasztrófák ismét előforduljanak. A vár a Rákóczi féle szabadságharcban játszott utolsó hadászati szerepet. Elfoglalását követően a várat az osztrákok 1713-ban felgyújtották. Ezután Dunántúl legnagyobb vára évszázadokra magára maradt, az enyészet martaléka lett a 18. században Sümege a fejlődés útjára lépett. Padányi-Bíró Márton (1696-1762) Sümeget püspöki székhelynek választotta. Impozáns templomot építtetett, melynek ma is látható freskóit korának híres művésze, Franz-Anton Maulbertsch készítette. Ugyancsak ő emeltette Sümege két legszebb barokk épületét, a püspöki palotát, illetve annak gazdasági épületét (ma lóistálló). Az akkori fejlődés emlékei a belváros ba-

rokk polgárházai, amelyek főként a korábbi városhatár mentén sorakoznak. Sümege született és

itt is halt meg a 19. századi magyar irodalom jeles költője, Kisfaludy Sándor (1772-1844). Híres sümegei polgár volt Ramassetter Vince (1806-1878), képfestő mester és borkereskedő, aki iskolát, kórházat és óvodát alapított a városban. (1864-1945) múzeumot hozott létre és évtizedeken át vezette a város szellemi életét.

A VÁR

Dunántúl egyik legnagyobb méretű vára, kúp alakú, alsó krétakori mészkőszikla tetején áll. Egyes források szerint a XIII. Század elején már létezett. Alaprajzát tekintve, a vár területileg három nagyobb egységből áll, a külső-, belső- és a felleg-várból. A sümegei vár a környezetéből 87 méterre kiemelkedő sziklákra, 270 m tengerszint feletti magasságban épült. A vár hosszúsága mintegy 125, legnagyobb szélessége csaknem 80 méter. fal itt megtört, és a belváros irányába, a Kossuth Lajos utca mentén haladt tovább, előbb elérte a Kossuth Lajos u. 31. alatt ma is ép harmadik őrtornyot, majd a Kossuth Lajos út és a Kisfaludy tér sarkán a díszes városkaput, és még tovább haladt az egy-kori Körkávéház helyén állott negyedik őrtoronyhoz. Itt ismét derékszögben fordulva, már a volt Ferences kolostor irányába, feltehetően még két őrtorony érintésével tért vissza. A városhatár eme része a Kisfaludy Emlékmúzeum telkén jól láthatóan, a Mártírok útja alatti területen pedig csaknem épen maradt meg.

Városhatár

Széchenyi György az 1656. és 58-as években a város belterületét falakkal vette körbe, melyek közé erős őrtornyokat emeltetett. A mai belvárost övező hatalmas védőfalak a vár külső védelmi részeinek is tekinthetők. A városhatár csaknem 1100 m hosszúságban vette körbe a település házait. Magasságuk 9-10 m-t, szélességük az 1 m-t is eléri. A lőrészekkel ellátott városhatár közé

erős, henger alakú őrtornyok kapcsolódtak. A városfal a vár külső kapu tornyától egyenes vonalban haladt lefelé a Vár-hegy lábánál lévő, ún. tarisznyavár nevű őrtoronyhoz. A falszakasz maradványai már csak nyomokban ismerhetők fel. Ezen a helyen állott az egyik városkapu, melynek bejáratát az őrtorony védte. A tarisznyavár nem önálló erődítmény, különös elnevezése arra utalhat, hogy a vár oldalán úgyszólván "lógva" tarisznyszerűen helyezkedik el. A városfal egy nagyobb szakasza a Váralja út alatt látható, ahonnan lefelé haladva a Csabrendek-Mihályfa útelágazásig folytatódott, ahol egy másik őrtorony állott.

A vár egész évben látogatható.
Nyitva: 9.00-18.00 de júniustól 21.00 óráig.
HÉTFŐN is nyitva!

NEVEZETESSÉGEK

FERENCES TEMPLOM

Már a török időkben is kicsi és rossz állapotban lévő Szt. Katalin templom pótlására Széchenyi György püspök a várhegy déli lábánál, ferences-rendi kolostort és mellé a réginél nagyobb templomot építtetett. Az 1649. évet követően előbb az egyhajós és dongaboltozatos, torony nélküli templom épült meg. A templomot 1654-ben a Boldogságos Szűz Mária tiszteletére szentelték.

A kolostorépület második emelete, a templom tornya, a kórus, valamint a templom-homlokzat két, kápolnaszerű fülkéje már később 1724-1733 között épült. Acsády Ádám püspök 1733-ban, egy orgonát adományozott, ennek elhelyezésére épült a templom egyszerű stí-

lusától eltérő kereszt-boltozatos kórus, ugyanekkor a torony két oldalán a homlokzat előtti két nyitott kápolnafülke is. Ezek tervezője a Rómában tanult Witwer Márton (1669-1732) karmelita szerzetes volt. Az 1949. évi átalakításkor a toronyra barokkos hagymasisakot építettek. A templom mennyezete és oldalfalai egy részén, valamint a kórus alatti falakon látható a kegyhelyhez fűződő, helyi hagyományokat ábrázoló freskókat Kontuly Béla festette (1950-54).

KISFALUDY MÚZEUM

Kisfaludy emlékkiállítás: Az emlékkiállítás a költő eredeti bútorain, használati tárgyain, eszközein kívül, megjelent műveiből mutat be egy kisebb válogatást. Ugyancsak itt kapott helyet felesége, Szegedy Róza, illetve testvére, Kisfaludy Károly néhány személyes tárgyának bemutatása.

Darnay emlékkiállítás: Darnay tudományos munkássága, szervezőkézsége, ha rövid időre is, a magyar értelmiség egyik vidéki központjává emeli a várost. Szakdolgozatai mellett, számos történelmi regény és színdarab igazolja egyénisége sokrétegűségét. Emlékkiállítása a család által adományozott személyes bútorokon és tárgyakon túl, betekintést ad Darnay Kálmán szerteágazó munkásságának megismerésére.

Kocsis Lajos geológiai gyűjteménye: Kocsis Lajos nyugdíjas bányász, hosszú évtizedeken át lelkesen gyűjtötte a Bakony geológiai múltját őrző köveket. Magángyűjteményéből 1984-ben nyílt állandó kiállítás. A múzeum tulajdonába jutott gyűjtemény közel 4000 tétel.

Sümegei kerámia: A múzeum gazdag középkori, illetve újkori kerámiagyűjteménnyel rendelkezik. A gyűjtemény törzsanyagát a sümegei vár 1960-as években végzett kutatása nyomán előkerült középkori kerámia-, illetve csempegyűjtemény jelenti. Ezt egészíti ki a város egykori fazekasainak máig is fellelhető emlékénekanyaga.

Egyházművészeti gyűjtemény: Gerincét a Darnay Sarolta által múzeumra hagyott gazdag szenteltvíztartó gyűjtemény képezi. Emellett a kiállításon több veszprémi püspököt ábrázoló olajfestmény, barokk faszobor s más egyházművészeti tárgy látható.

A Kisfaludy Múzeum egész évben látogatható.

Nyitva: **9.00-18.00** de júniustól **21.00** óráig.
HÉTFŐN zárva!

KOCSI- ÉS FEGYVER MÚZEUM

LILIKE EMLÉKHÁZ

A múlt század derekán épült polgárházát Dr. Szondy István fogorvos a 80-as évek közepén helyreállította, majd szobáit márkás porcelántárgyakkal, festményekkel, szobrokkal és Kovács Margit-kerámiákkal gazdagítva felesége, Jóhn Ilona, "Lilike" emlékére 1988-ban megnyitotta. A telket, házat és a gyűjteményt még ugyanabban az évben Sümeg városának ajándékozta.

Az épület sajnos nem látogatható.

ŐSEMBER-BÁNYA

Sümeg határában, a Keszthelyre vezető 84-es számú műút jobb oldalán, a Mogyorósdombon a kutatók 1960-ban újkőkori, illetve rézkori tűzkőbánya telephelyre bukkantak. A Természetvédelmi területté nyilvánított telep szabadtéri múzeumában, a földtani relikviák mellett, bemutatásra kerültek az

őseMBER szarvas-agancsból készített kezdetleges bányászszerszámjai is.

Plébánia Templom

A plébánia templom Sümeg nemzetközi híró nevezetessége, amelynek falai a barokk festészet egyik legnagyobb szerűbb alkotásainak együttesét, Franz Anton Maulbertsch (1724-1796) munkáit őrzik. A templom alapkövetelét 1756. Március 21-én Bíró püspök ünnepélyes külsőségek között végezte el. Maulbertsch-et Bíró püspök az új templom freskóinak elkészítésére hozta hazánkba, aki az idelátogató kései osztrák honfitársai nem egészen alaptalan megjegyzései szerint a "magyarok sixtusi kápolnáját" alkotta meg Sümegen. A templom nyers épülete 1757 augusztusában készen állt.

ARCKÉPCSARNOK

Kisfaludy Sándor
(Sümeg, 1772. - Sümeg, 1844.)
költő

Győrben és Pozsonyban jogot tanult, majd a katonai pályát választotta. 1793-96 között a bécsi testőrség tagja. Részt vett a franciák elleni hadjáratban, fogságba esett. 1799-ben leszerelt, a következő évben feleségül vette Szegedy Rózát. 1805-ben Sümegre költöztek, ahol haláláig élt.

Bekapcsolódott a nyelvújítási harcba, részt vett a keszthelyi Helikon Ünnepeken, kezdeményezője volt a balatonfüredi színház létrehozásának, 1830-31-ben szervezi annak építését.

1801-ben Himfy álnéven megjelent a *Kesergő szerelem* c. műve, 1807-ben pedig második kötet, a *Boldog szerelem*, valamint a *Regék a magyar előidőkből*. A művet még 19 hasonló alkotás követte. Utolsó jelentős irodalmi szerepvállalása 1833-ban volt, amikor az Akadémia,

amelynek 1830 óta rendes tagja volt, Vörösmartyval megosztottan irodalmi díjjal tüntette ki. Jellemző volt az idősödő költőre, hogy zokon vette a díj megosztását, ezért az Akadémia további ülésein nem vett részt. 1832-ben felesége elhunyt, két év múltán öregségére fittyet hányva 62 évesen feleségül esz egy húszéves lányt, akit szintén túlélte a költő.

1844-ben szülőházában halt meg, amely ma múzeum. A költőről teret neveztek el a városban.

182. Dal.

*Amott látom domborodni
Nagy-Somlónak kalapját;
Amott, jobbról, nyálasodni
A Marczalnak iszapját;
A felhőben merőn ott áll
A sümeghi vár foka;
A Bakonyból ott kandikál
Tátikának homloka;
S a tündérnek lakóhelye,
Kínaimnak a műhelye,
A kék gőzben ott borong –
Kebelem, hajh!
Mint szorong*

/Kisfaludy Sándor/

Ramassetter Vince
(Sümeg, 1806. - Sümeg, 1878.)
képfestő, iskolaalapító, "Sümeg atyja"

Kőszegen és Győrött járt iskolába, majd folytatva a Németalföldről betelepült apja mesteriségét, ő is képfestő lett. Később áttért a szőlőtermesztésre és a borkereskedelemre, amelyhez kádárműhelyt tartott fenn. A 40-es évek közepén vált népszerűvé, amikor a Védegyletmozgalmat támogató nők az ő kelméit hordták. 1848-ban Sümeg polgármesterévé választották. 1846-ban az iparostanoncok oktatására, 1855-ben pedig egy reáliskola támogatására hozott létre alapítványt. Az 1850-es évektől fáradhatatlanul agitált az iskolaügy érdekében: az elemi iskola négy osztályossá szervezését, elemi iskolai leányosztályok létrehozását szorgalmazta. Az óvoda számára ajándékozott telket és házat. Vagyona nagyobb részét Sümeg

városára, az oktatási és az egészségügyi intézmények fenntartására hagyta. Sümegen általános iskolát és utcát neveztek el róla.

Padányi Bíró Márton
(Padány, 1696 - Sümeg, 1762)
író, püspök, főispán

Középiskoláit valamelyik jezsuita kolostorban kezdte, és a nyitrai piaristáknál fejezte be. Nagyszombatban filozófiát és teológiát tanult, 1723-tól plébános Bicskén. 1729-ben nevezték ki veszprémi kanonokká és felsőörsi préposttá. A préposti javadalmat és a templomot a protestánsoktól visszaszerezte, a prédikátort eltávolította, és a templomot helyreállította. 1740-től nagyprépost, 1745. március 18-tól a veszprémi egyházmegye püspöke, a megye főispáni székébe pedig az év május 13-án iktatták be. Rendeztette a veszprémi vár területét is. A káptalannal és a várossal sokat hadakozott, ezért szívesebben tartózkodott Sümegen. Megépíttette a városban a ma is álló Püspöki palotát és a plébániatemplomot. Templomok és iskolák tucatjait építtette vagy állíttatta helyre, amelyeknek jelentős részét a protestánsoktól szerzett vissza. Nagyvonalúan támogatott írókat műveik kiadásában, művészeket az alkotásban. Ő maga is sokat írt. Sümegen a plébániatemplom előtt bronz mellszobra, Marton László alkotása áll, a Sümegi Panteonban tábla őrzi emlékét.

Darnay Kálmán
(Sümeg, 1864 - Sümeg, 1945)
író, régész, muzeológus

Sümegi és grazi tanulmányok után vaskereskedőként kezdte pályáját, de igazi szenvedélye a régészet volt. Sümeg környékén jelentős ásatásokat folytatott, feltárta a csabrendeki és somlói urnatemetőt. A leletek képezték gyűjteményének alapját, amelyet 1907-ben az államnak ajándékozott. Így jött létre az Állami Darnay Múzeum. Később kizárólag az irodalmi munkásságnak és az általa alapított múzeumnak † amelynek igazgatója is volt † szentelte életét. Elsőként végzett régészeti ismeretterjesztést. Sokat foglalkoztatta Kisfaludy Sándor élete. Közreműködött levelezése kiadásában, múzeumában gazdag gyűjteményt hozott létre a költőre vonatkozó dokumentu-

mokból. 1897-ben a Nemzeti Múzeumnak ajándékozta Kisfaludy Sándor 3600 kötetes könyvtárát.

A sümegi gyűjtemény jelentős részét 1938-ban a keszthelyi Balaton Múzeumba szállították. Sümeg Városa 1927-ben díszpolgárává választotta, a róla elnevezett utca 30. számú házán, valamint a Kossuth u. 24. szám alatti szülőházán és a sümegi Panteonban emléktábla figyelmezteti az utókort. A temetőben lírai hangulatú síremléke, a múzeum udvarán pedig műkőből készült mellszobra † Istók János alkotása † áll.

Vetési Albert
(1410 körül - 1486)
püspök, diplomata

A bécsi és valamelyik itáliai egyetemen tanult. 1446-1456 között erdélyi kanonok. Diplomáciai szolgálatot először az osztrák rendeknél töltött be, majd Hunyadi titkáraként Milánóban követ. 1455-ben királyi szolgálatba lépett, ismét követ Rómában, Velencében és Nápolyban. 1456-57-ben erdélyi prépost, a következő évben nyitrai püspök és titkos alkancellár. 1459 és 1486 között veszprémi püspök és titkos kancellár. Mátyás alatt vezető diplomataként további feladatokban vett részt. Utolsó küldetésén Túz János bánnal Velencébe, Rómába és Nápolyba ment, Mátyás és Beatrix házasságát készítette elő. Sírját 1957-ben a veszprémi várbeli Szent György kápolna feltárása során találták meg. Sümegen a Várudvarban tábla, Marton László alkotása őrzi emlékét.

Kompanik Zsófia (Ramassetter Vincéné)
(Babrá, 1821 - Sümeg, 1876)

Ramassetter Vince felesége, Sümeg első óvodájának megalapítója. Vagyonuk jelentős részét a városra, annak oktatási és egészségügyi intézményeire hagyományozták. Az Árpád utca 20. szám alatti ház, valamint az 1872-ben alapított és nevét 1990-től viselő Zsófia Óvoda falán két tábla is őrzi emlékét. Síremléke a városi temetőben van.

Simon István
(Bazsi, 1926 –
Sümege, 1975)
költő, újságíró, műfordító

Szülőföldjén, Bazsiban nevelkedett 18 éves koráig. A középiskolát Sümegen végezte, ekkor jelent meg első verseskötete, "Egyre magasabban" címmel. Orosz hadifogság, majd a budapesti tudományegyetem elvégzése után különböző lapok munkatársa. Verseit 1948-tól a *Csillag* és az *Új Hang* c. folyóiratok közölték.

1955-56 között az *Új Hang* c. irodalmi folyóirat, 1964-74 között pedig a *Kortárs* főszerkesztője.

Kapcsolata a szülőföldjével soha nem szűnt meg, gyakran felkereste a megye településeit, amelynek 1963-tól országgyűlési képviselője is volt. 1952-ben, 1954-ben és 1967-ben József Attila-díjat, 1955-ben Kossuth-díjat kapott.

Szülőházát 1983. április 11-én országos ünnepség keretében emlékházzá avatták. Szülőfaluja temetőjében nyugszik.

A BAKANCS

*A pult előtt cserélgeti, fölhúzza leveti,
sziszeg a foga közül, egy se tetszik neki.*

*Hol a sarkát szorítja, hol a lábafejét,
Bizonyíthatja bár a türelmetlen segéd*

*Szent meggyőződéssel, mint minden eladó
„Ez a bakancs frappáns, ez a bakancs jó.”*

*Tekeri fejét János – egy szavába se hisz,
Ezt hallotta tőle a másik bakancsra is,*

*Amit tavaly kapott, és amit tavalyelőtt,
Egyszer a formát dicsérte, másszor a bőrt.*

*Hogy járni is tud benne tarlón, göröngyökön,
Anélkül, hogy szeméből ki ne szökjön a könny*

*Hogy viselhető legyen, ne szaporítsa még,
Hogy ne legyen a nehéz munkán még nyomaték-*

*Erre ritkán gondol, ki dukmál és elad.
Ismerné csak a hangos, száraz szántásokat ;*

*Könnyem beszél, ki reggel-este motorra ül,
de neki járni, menni kell könnyörtelenül.*

*Tudja, hogy tündér-cipőt (nem is kell) nem talál,
Hiszen minden bakancs eleve durva már.*

*Így bírja az esőt, a gyémántélű fagyot.
Neki csak ilyen kéne, de gondosan szabott.*

*Mert van sok sebhely, törés, a régi kínjelek,
lába bizony ezektől fájóbb, érzékenyebb.*

*Próbálja csak az öreg, mit a segéd kihoz
Lelkendezve, hogy „ez kell, jó is, meg divatos.”*

*Tetszene neki – nem fél, ha újmódi is az,
Szereti ő a szépet, s ne mondják, nem igaz,*

*Hogy a paraszt mindenben, még itt is maradi.
Csak a lábára szabná legalább valaki !*

/Simon István/

Sümei Tóth Tivadar
(Sümeg, 1910 - Sümeg, 1942)
költő

Középiskolai tanulmányai után sok mindennel próbálkozott, sokáig Budapesten volt tisztviselő. Hányatott sorsáról népies ízű, fanyar hangulatú versei tanúskodnak. A Magyar Élet és a Kelet Népe közölte költeményeit. Versei terjesztésének különleges módját választotta. Előbb kézírással, majd indigós gépeléssel 5-6 versét adta közre pár oldalas kis füzetekben. Felsorolt művei ezek közé tartoznak, amelyeket a vele foglalkozó lexikonok tévesen önálló kötetként tartanak számon. Verseinek gyűjteményes kötete 1995-ben jelent meg Életért kiáltok címmel a Sümei írások sorozatban. A sümei városi temetőben nyugszik, a városban utca viseli a nevét, és szülőházán tábla őrzi emlékét.

Szabó Dezső
(Kolozsvár, 1879 - Budapest, 1945)
író, publicista, tanár

Családja nemesi származású, de életmódjuk a szegény kistisztviselőké. Iskoláit a kolozsvári református kollégiumban végezte. Érettségi és egy év nevelősködés után felvételt nyert az Eötvös-kollégiumba. A budapesti egyetemen magyar-francia szakon tanult.

Diplomája megszerzése után Budapesten tanít, majd egy évre ösztöndíjjal Párizsba utazik. Visszatérte után Székesfehérvárra nevezik ki helyettes tanárnak. Itt kezdí publicisztikai tevékenységét botrányt keltő ciklus-sorozatával. Tanári munkásságának állomásai ezután: Nagyvárad, Székelyudvarhely, Sümeg, Ungvár. Mindenhová fegyelmivel helyezik át. Első regénye Ungváron jelent meg 1917-ben. 1918-ban Lőcsén tanár, innét kerül a fővárosba.

Szabó Dezső szenvedélyes hangú újságíró és szónok volt, aki magával ragadta közönségét. Különösen az egyetemi ifjúság körében volt népszerű széles európai műveltsége miatt.

Sümege az 1913-14-es tanévben tanított. Székelyudvarhelyről történő áthelyezését követően nem nagy lelkesedéssel érkezett városunkba; ennek a nagy műveltségű, kispolgári viselkedésmódot nehezen elviselő embernek "szűk" volt a vidéki város. Mindezek ellenére megszerette Sümeget és barátokra talált.

JELES NAPOK

Régmúlt idők óta sok hozzátapadt szokás vagy hiedelem fűződik a jeles napokhoz. **Az „aktuális” jeles napok a következők :**

JÚNIUS
Rák hava
Nyárelő hava
Szent Iván hava

Június 22.

- **A csillagászati nyár kezdete, nyári napforduló. A nap kor jut legtávolabb az égi egyenlítőtől Északi irányban. A mi földrésznünkön most a leghosszabb a nappal és a legrövidebb az éjszaka.**

Június 24.

- **Szent Iván napja, az eperszüret napja. Európa szerte jeles nap ! E napon a nyár, az öröm, a féktelenség, a szerelem ünnepe tűzgyújtással és tűz átugrással ünnepelek. A Bükk hegységben, Szentléleken rendeznek rendszeresen Szent Iván éji mulatságot 1992-től.**
- **Ezen a napon szakad meg a gabona gyökere, ezentúl nem nő, hanem csak érik.**

Június 26.

- **János napja előtt ha esik ,négy napig esik az eső.**
- **Ha e nap előtt a kakukk jókor kezdi a szólást, olcsó lészen a gabona (bőven terem), ha utána később kezdi drága lészen....**

Június 29.

- **Péter, Pál. Az aratás kezdete hazánkban. "Elmúlt már Ézsaiás, vágd a búzát póre gatyás."**
- **Péter-Pál veti a gombát...**
- **Péter-Pálkor egy évre elnémul a kakukk. • E napon szűnik meg az erdőben és a mezőkön egyaránt a madárdal.**

Június 30.

- **Bárhogyan is fúj a szél, az évnek fele már véget ért !**

TURISTA VETÉLKEDŐ ÉS BAKANCSOS BÁL 2004.

A vetélkedő már hagyományosan jó hangulatban zajlott . A csapatok kipróbálhatták magukat országismereti, turista műveltségi elméleti feladatokkal. Kampány beszédet tartottak a szervezett természetjárás jövőjéért, új tagokat toborozva. Gyakorlati feladatként sétáltak a miskolci vasútállomást körülvevő területen és közben mérési feladatokat illetve lőtéri "kiképzést" kaptak A kukázás - jegy keresés - az állomáson felkeltette az utazóközönség figyelmét is. Ilyet még nem láttak! A gyaloglást a teremben vezették le a résztvevő csapatok mikor activity játék keretében kellett nem egyszerű feladványokat elmutogatni. Az e betű használatának mesterfogásait már habként a tortán kapták a versenyzők remek rímeket faragva. A feladatokat a Szárguldás S.E. csapata vette legjobban! Másodikként a Loko, a harmadik helyen pedig az MVSC csapata végzett.

Csordás János / KRISTÁY SE./

KAMPÁNYBESZÉDEK

1. LOKOMOTÍV TE

Kedves Egybegyűlte !

Mint lelkes természetjáró szeretném megismertetni Önökkel természetbarát szövetségünk tevékenységét. Most nem elsősorban csak civilizációs ártalmakról és mozgásszegény életmódot élő nagyvárosi emberekhez szólok, hanem minden jó levegőre, az érintetlen zöld természetre, a mozgásra és kellemes társaságra vágyó sporttársunkhoz intézem szavaimat. A természetjárást több formában is űzhetjük, csoportosan, gyalogosan, kerékpárral, vízi úton , magas hegyen vagy télen sílécce l lábunkon. A szabadidő eltöltésének ezen formája a legolcsóbbak közé tartozik, hiszen gondoljunk csak bele, a gyalogos túrázáshoz semmi más nem kell, csak 1 pár kényelmes lábbeli. Rendezvényeinkre a jó hangulat, a nyitott társaság, hogy családok számára is megfizethető kapcsolódási lehetőség és az egészséges életmód hirdete se jellemző.

Zárásként hadd hirdessem ide i mottónkat :

A TERMÉSZET AZ ÉLTEM ! GYERTEK-GYERTEK ÉNVELEM !

Továbbá : Ha ide i adótok 1 %-t is nekünk ajánljátok fel, jövőre még több forralt tudunk túráinkon felszolgálni .Szám la és adószámunkat az 1. asztalnál megtudhatjátok .Köszönöm

2. GÖRÖMBÖLYI TE

Igen, ahol az aszfalt véget ér, nekünk- a mi számunkra, ott kezdődik a világ !
Tudjátok ti hogy mit csinálunk mi a szabad időnkben ?
Járjuk az erdőt, mezőt ! Miért ??????
Mert nagyon szeretjük a természet

-nyugalmát
-csendjét
-hangját
-minden rezdülését, és mind ami ehhez kapcsolódik !

Igen hozzátok is szólunk akik a szabadidejüket szeretnék másképp „mozgalmasan” tölteni velünk a természetben (nem a tévé és a számítógép előtt ülve)Ehhez nem kell komolyan edzeni csak részt kell venni !

Gyere-gyere Velünk !!!!!!!

3. MÁV-DAC GYŐR

Kedves természetjárók , és leendő természetbarátok !

Kirándulni hívunk mindenkit ! A nagyszülőket, a szülőket a gyermekeket az, unokákat, családokat és egyedülállókat !

Egész évre szóló meghívást nyújtunk át a természetbe : sportolásra, kirándulásra, feltöltődésre , társas együttélésre vagy éppen a természet szépségében való gyönyörködésre .

Ez az érdekes világ, melyben élünk, szebb mint megfelelő gyönyörűbb mint hasznos !

4. MEZŐBERÉNY

Kedves Sporttársak !

Nem vagyok a szavak embere, így néhány szóban mondom el, miért is légy tagunk. Lépj az Alföldi TE tagjai közé, mert ez a csapat nagyon vegyes. A gyerekektől az idősekig mindenki megtalálja a helyét. Immár húsz éve ismerkedünk a természetel több-kevesebb sikerrel. Az ország minden pontján jártunk már. Aki bírta teljesítménytúrázásra ment, aki nem az csak sétálgatott, de nincs olyan túra, ahol a berényi csapat ott ne lenne. Rengeteg túrát szervezünk mi is, melyek nagy sikerek örvendenek. Köztük a leghíresebb a Körös teljesítménytúra. A lelkes csapat magával ragad mindenkit. Lépj be közénk élj vidáman.

5. CIN-BORA

Kedves érdeklődő természetjárók !

Már hosszú évek óta szervezünk kirándulásokat az ország minden területére. Az érdeklődés folyamatosan nő ezért úgy döntöttünk, hogy az idei évtől szervezett formában kívánjuk kielégíteni a természetjárók igényeit. Célunk, hogy az ország olyan részeire is eljussunk, amelyek megismeréséhez illetve helyszínre eljutásához képzett túravezetőre van szükség. Ráadásul a szervezett csoportnak igen sok előnye van. Gondoljunk arra, hogy nehezebb terepen egymásnak segítve könnyebben jutunk a csúcsra. Ez azt jelenti hogy előnyös, ha a csoport egyenlően oszlik meg férfi és női tagokra, így a párokat könnyen ki lehet alakítani természetesen indokolt, hogy a csoportokban belül más tagozódás is kialakuljon, hiszen egy-egy túra végén, de sokszor közben is sokkal jobb, ha a férfi társakkal együtt tudjuk pótolni a hátzásokban rejlő energia italkból az erőt. Eközben a túrázó asszonyok a közelben lévő mezőkről begyűjtetik a különböző gyógynövényeket, mellyel másnap ápolni tudnak bennünket.

A legfontosabb, hogy kirándulás közben a kikapcsolódás is könnyebben megy.

Ki tudjuk magunkból fújni magunkból a munkahelyünkön összegyűjtött mérget.

Társaságban könnyebb kibeszélni főnökünket és családjunkat is, hiszen a csoport megkeveredve, új társakat megismerve el tudja mondani bánatát. Ebből aztán a kirándulások alkalmából családi botrányok és veszekedések is születnek, de az újabb lehetőség és erőgyűjtés után a verekedők táborát szétbontsa és kibékítse. Összefoglalva : Gyertek túrázni, mert sok nevezetességet megismertek, jó levegőn lehetünk, jobban fogjuk bírni az iramot, erősebbek leszünk, és ellenségeinkből barátokat kovácsolhatunk !

Várnak benneteket a CIN-BORÁK !

6. MVTE

Tisztelt Honfitársaim !

Igaz, hogy Egyesületünk, nem nagy múlt-
ra tekint vissza, de tagságunk egy része „ÖREG” bakancsosként rója az utakat. Ez a tény jogosít fel minket arra, hogy leendő új tagokat invitáljunk körünkbe. Sajnos mai világunkban nem annyira divatos olyan közösséghez tartozni, amely nemcsak kivesz a közösből, hanem tesz is érte. Ezt a tényt igazolja az is, hogy a szervezett természetjárók létszáma ma legkisebb. De mindennek ellenére mi bí-
zunk abban, hogy neves érzelmű és gondolkodású természetszerető emberek mégiscsak csatlakoznak köreinkhez. Mi próbálunk elég színesek lenni a természetjárás palettáján. Több tagunk aktív barlangász, magashegyi túrázó, hegyi kérekpáros. Próbálkozunk a vizitúrával is. Szeretünk tenni a természetért. Források tartunk karban. (a fogadj örökbe egy forrást mozgalom keretében),Utakat is festünk. Legnagyobb vállalkozásunk a szarvaskői kulcsosház rendbehozatala és üzemeltetése. Ez bizony nem könnyű feladat. De jó tudni, hogy egy olcsó szállással szolgálhatunk egy országosan frekventált helyen. A Rákóczi túrát 6. alkalommal rendezzük egyre nagyobb sikerrel. Rövidre fogott beszédem alapján ha szimpatikusnak tűnik

Egyesületünk szeretettel vár tagjai közé !

7. MÁVTI

Tisztelt Hallgatóim !

Mi lehet szebb, mint a sziklák övezte tisztás, csobogó patak, árnyas fák, csend, tiszta levegő.

Kívánhatnánk-e ennél ideálisabb helyet a pihenésre, kikapcsolódásra ?

Ugye nem ?

A természet ideális a turizmust, a sportokat kedvelőknek, sőt rohanó világunkban az üzletembereknek is kiváló egy-egy fárasztónap után a természetben eltöltött pár óra, ami biztos felüdülés !

A TERMÉSZETET az év minden szakaszában igénybe vehetik a kikapcsolódni vágyók, és szebbnél szebb tájakat örökíthetnek meg a fotók, videók képei.

Mindezt így egyben kínálja mindenkinek Szövetségünk. Várjuk minden természet-szerető embertársunk csatlakozását egyre növekvő közösségünkbe !

8. MÁV DAC INTEGRÁL II.

Tagokat keresünk !

Ha meguntad már a nagyvárosok bűzét , nemcsak a tévén keresztül szeretnéd megismerni a természetet, csatlakozz hozzánk !

Járd velünk az erdőt !

A vasutas természetjárók szövetsége szervezésében rengeteg érdekes, minden korosztály számára megfelelő túrát kínálunk. A gyerekeknek azért, hogy tanuljanak, a felnőtteknek azért, hogy egészségesebben éljenek. Járjuk az országot keresztül –kasul, a hangulat mindig jó, barátokban nincs hiány.

Higgyétek el nincs kellemesebb a hajnali erdőnél, a madarak csiripelésénél, patakok, források zúgásának hangjánál , és annál az érzésnél, mikor felérünk a hegytetőre és lenézünk az alattunk elterülő csodás tájra.

Minden résztvevőt szeretettel várunk !

9. KRISTÁLY

Kedves természetbarátok, természetjárók ! Lehetnénk az erdők magányos vándorai, Bolyonghatnánk tájolóval a kezünkben egyedül, társak nélkül !

De van ettől jobb ! A megoldást a szervezett természetjárás jelenti: legyetek tagjaink és....

- Érezzük együtt, ahogy a télből tavasz lesz,
- Lássuk együtt, ahogy felkel a nap és lemegy a hold ,
- Gázoljunk át együtt hűvös patakokon,
- Hallgassuk együtt, amint esőcseppek táncolnak a sátozott és menjünk, tovább.
- Ezek a közös élmények teszik túráinkat emlékezetessé !
- Ezzel várunk Benneteket a Magyar Természetjáró szövetségben !

10. GYÖNGYÖS

Jövendő Sporttársunk !

Ép testben , ép lélek. S mivel a láb mindig kéznél van, mi sem természetesebb, mint természetjárás.

Ezt pedig nem elég korán kezdeni. A jó levegő és a mozgás megfrissíti a testet és a lelket. Nem beszélve az útközben látható gyönyörű tájakról és szebbnél szebb növényekről és természeti képződményekről, és állatokról.

Bátorítanám a fiatalokat egy-egy szép túrán való részvételre, , amelyet videóra felvesszünk és azután vissza lehet nézni, s úgy hiszem többet érnek vele, mint sok haszontalan fantasztikus ízlésromboló filmek valótlan szörnyeinek oda-vissza nézésével.

Húzd fel a bakancsod,
Vedd fel a hátizsákod,
Hívd el a barátod

S gyere velünk, túrázz velünk !

11. „SZÁGULDÁS” CSIGADERBI

Gyere velünk ! Túrázz velünk !

Lépjél szaporábban

Ne a fogad szívd egy drága utazáson,

Szívd a friss levegőt a Bükk Fennsíkon,
vagy más hegyháton.

Csomagolj a hátizsákodba vizet, szendvi-
cset, csokit, almát

S ha részt veszel teljesítménytúráinkon
Te viszed el a pálmát.

Túraruhád kényelmes,

S bőrcipődben zokni,

Ne félj az erdőben bakancsod nem fog
elkopni.

Csujogató :

*Térkép, távcső, tájoló
A túrázás csudajó*

Hu ju-ju-jujj !!!!!

*Szalonna, hagyma, kenyér
Túrázzál és egyél
Hogy kemény legény legyél*

Hu-ju-ju-jujj !!!!!

*Hátizsákban Bikavér
Az erdő most csupa dér
Hóvirág a fűben
Jó pörkölt az üstben*

Hu-ju-ju-jujj !!!!!

*Vegyél, egyél
Ham-ham*

Hu-ju-ju-jujj !!!!!